

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) L (44)

Štev. (Nº) 43

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

7 de noviembre - 7. novembra 1991

Marko Kremžar

Demokracija še čaka na pravico

Znano je, da se bivši partizanski borci, njih svojci in dediči potegujejo za to, da bi jim bila „borčevska“ pokojnina zagotovljena kar z državno ustavo.

Medtem seveda nemoteno dobivajo državno pokojnino vsi udbaši, bivši oznovci, revolucionarji, tudi tisti, ki so odgovorni za Teharje, Rog in leta strahot po revoluciji in med njo.

Demokracija naj bi poravnala vse krivice in bila že sama na sebi zadosten razlog za spravo. A kljub demokraciji pravica še vedno čaka, da jo kdo prikljče iz pozabe. Vse poteka, kakor da OF ni bila ustanovljena kot „antiimperialistična fronta“, da NOB ni bila za revolucijo, da so komunisti med vojno res pobijali izdajalce, da so grobišča po Sloveniji posledica nekih nerazumljivih napak, da se demokratični del naroda ni uprl partiji šele potem, ko mu je šlo dobesedno za življenje. Partizani so še vedno „heroji“, domobranci so še vedno „kolaboracionisti“. Prvi imajo pravico do nezmanjšane pokojnine zaradi svojih „zaslug“ in dolgoletnega strahovanja, pa naj zadenejo Slovenijo krize, povodnji ali napad komunistične armade. Drugi, doma ali v svetu, so pred dolgimi leti izgubili vse premoženje. Vzela jim ga je revolucija, da so od njega živeli revolucionarji. Morali so

pričeti na novo. Z golimi rokami so si služili kruh brez državne podpore. Ne pritožujejo se, ker so ponosni ljudje. Ostareli se preživljajo, kolikor se morejo, s prigaranimi pokojninami, vdove so prepuščene same sebi in medsebojni pomoči, invalidi, kot da jih ne bi bilo!

Če je v Sloveniji res konec velike laži, zakaj demokracija končno ne prizna drugim, česar si ne upa vzeti prvim?

Dolgoletna krivica pa dobi prizvok posmeha, kadar prosijo domači organizmi nikdar javno preklicane „izdajalce“, naj jih tako ali drugače podpro. Vsak ve, da ima država samo en žep. Težko razumljivo je, čemu naj bi zdomci, katerim domovina ni vrnila časti, ne pravic, pomagali plačevati pokojnine tistim, zaradi katerih so si morali reševati življenje z begom v tujino.

Domovini je treba pomagati in rojakom v stiski prav tako. To Slovenci v zdomstvu tudi delamo, vsak po svojih močeh. Želeti bi bilo le, da bi domovina to dobro znala ceniti ali vsaj pričela o stvari razmišljati.

Res so nekateri izjavili, da „verjamejo“, da je šlo pod okrijem NOB za revolucijo, a „verjeti“ ni dovolj. Naj dokažejo svoje novo prepričanje in spoznanje z dejanji.

Špekulacija ob zamenjavi vodstva Slovenca

Izjava bivšega glavnega in odgovornega urednika Slovenca Andreja Rota za argentinski dnevnik Clarín, v kateri med drugim pravi, kako v Sloveniji nezadržno napreduje desnica in da je njegovi zamenjavi botroval finančni kapital slovenske diaspore iz Chicaga, je svoj odmev že dobila tudi v slovenskem časopisju. Dnevnik Delo je dan pred prazniki objavil zapis „Za dolarje iz Chicaga je Slovenec žrtvoval urednika“, v katerem se najprej sklicuje na Clarín nato pa nadaljuje, da so s tem potrjene špekulacije, kako je Rot moral oditi „zaradi nezadostne antikomunistične ortodoksosti“. S kraticami V. S. podpisani avtor v tekstu med drugim tudi povzame zgodovino Rotovega prihoda v Slovenijo, ko sta ga na letališču pričakala Lojze Peterle in Pavle Bratina, nato pa pravi, da je v Sloveniji že dalj časa močno občutiti vpliv enega od čikaških Slovencev in pri tem navaja dr. Jožeta Bernika, ki da je sodelavec Jeffreyja Sachsja in koavtor lastninske zakonodaje. Delo tudi navaja, da naj bi „Slovenec v zameno za Rotovo glavo dobil četrto milijona dolarjev pomoči.“ Po njegovem mnenju je Rot zagrešil le to napako, da ni preveril, v kako neskrupulozno politično okolje se vrača.

Na omenjeni zapis je v soboto takoj po praznikih že reagiral Slovenec, saj je na naslovni (z nadaljevanjem na drugi) strani objavil komentar njihovega glavnega urednika dr. Sandija Sitarja, v katerem med drugim o Delovem pisanju piše naslednje: „Prevedeno v nesenzacio-

nalni jezik poslovnosti je to pisanje o vplivu delničarskih vlog na kadrovske in usmeritveno naravnane tako finančno utemeljenih časopisov (nikakor ne le Slovenca in slovenskih!). Vprašanje resničnosti ostaja v konkretnem primeru tega posplošenega dejstva odprto in tudi težko preverljivo, saj gre v vseh takšnih primerih za strogo varovane poslovne skrivnosti in učinke zelo zapletenih dejavnikov.“ Potem pa o Rotovem primeru nadaljuje: „...gre za osebno tragiko iz ene in nato še druge domovine iztrganega rojaka, ki se je vmes — nepoznavajoč komplicirane razmere v Sloveniji in neprofesionalca v dneviškem žurnalizmu — spopadel z izredno zahtevno nalogo ustanovitve novega slovenskega časopisa.“

Poleg tega gre tudi za prizadetost celotnega kolektiva Slovenca, ki ga družijo „ob vsem pluralizmu mišljenj etična utemeljenost na desetih zapovedih in načelna podpora slovensko demokratično državnost gradečim procesom ter tako usmerjenim družbenim dejavnikom“. Ekipa Slovenca se seveda sooča z vplivi finančnih naložb in raznimi idejnopoličnimi pritiski, „pri čemer pomeni novinarski sferi neprestana izpostavljenost javnemu preverjanju in odgovornemu osebnemu odločanju posebno lepoto ter ustvajalnost poklica“, piše Sandi Sitar, ki ob tem pravi, kako je tudi „drugi sferi“ jasno, da bi bila podpora podkupljenega ali prisilnega žurnalizma brez vsake trajnejše vrednosti.

Marko Jenšterle
4. novembra

DOGODKI V ZADNJIH DNEH

Konec Demosa

V pričakovanju sestanka v Haagu

Seveda je očitno, da je po ustanovitvi nove Ruplove stranke, ki si je nadela ime Slovenska demokratična stranka in ima v slovenski skupščini kar 12 poslancev, Demos v precej drugačnem položaju. To je pokazala tudi razprava na seji Demosovega sveta, na kateri so obravnavali novo koalicijsko pogodbo, ki bi zdaj že sedem strank Demosa zavezovala pri političnem delovanju in seveda predvsem pri glasovanju v skupščini. Predlog pogodbe bodo obravnavale vse stranke, vendar je med „demokrati“ že slišati opozorila, da se nima smisla ponovno zavezovati v takšni koaliciji, čeprav sodelovanja z Demosom ne odklanjajo.

Zasedanje skupščine

Demosovi poslanci so zapustili zasedanje zbora združenega dela in to pojasnili s svojim nasprotovanjem predsedniku zbora Jožetu Zupančiču, ki je s spretnimi proceduralnimi manevri oviral vsebinsko razpravo o privatizacijskem zakonu.

Zaradi tega je bil prav ta zbor združenega dela, v katerem Demos nima večine, tarča ostrih napadov in diskvalifikacij.

Predsednik vlade Lojze Peterle je dejal, da je zbor blokiral delo skuščine in zavestno zavlačeval delo z razpravami, ker to koristi ozkim osebnim, predvsem direktorskim interesom, ter da ta zbor predstavlja anahronizem in trdnjavo socialističnega sistema.

Pogosta tema v slovenski javnosti v minulem tednu je bilo tudi vprašanje, kaj se bo 5. novembra zgodilo na mirovni konferenci v Haagu. Dejstvo je namreč, da zadnji predlog Evropske skupnosti, ki govori o nekakšni carinski uniji, ni sprejemljiv samo za Srbijo, ki bi želela seveda več, temveč tudi za Slovenijo, ki bi pristala kvečjemu na cono svobodne trgovine. Če bi pristali na carinsko unijo to pomeni tudi skupne institucije, kar pa bi nas potegnilo v nekakšno novo Jugoslavijo, meni Rupel.

Problem pa seveda utegne nastopiti zato, ker bi lahko Evropska skupnost uvedla gospodarske sankcije proti vsem, ki ne bodo sprejeli njenega predloga, torej tudi proti Sloveniji. Zato je v minulih dneh potekala tudi dokaj intenzivna diplomatska aktivnost, ki bi takšen razplet dogajanj preprečila, pri tem pa Slovenija računa predvsem na dosedanjo naklonjenost Nemčije.

295 vlog za slovenski potni list

28. oktobra 1991 so pristojni organi začeli sprejemati vloge za slovenske potne liste. Doslej so jih dobili le diplomati, politiki in športniki, ki so morali nujno potovati v tujino. Na ljubljanskem Sekretariatu za notranje zadeve so sprejeli 295 vlog. Državljeni Slovenije bodo potne liste prejeli v treh dneh po vložitvi. Cena potnega lista, ki velja 10 let, je 1130 tolarjev, tistega za 5 let (namenjen je osebam mlajšim od 18 let) pa 830 tolarjev.

Jugoslovanske potne liste bodo podaljševali, obnavljali in izdajali (za potovanja v države, ki še niso priznale slovenskih potnih listin) do 23. junija 1992, veljajo pa do 25. junija 1993. Državljeni Slovenije smejo imeti oba potna lista.

Demokrati Srbije rišejo meje

Na prostoru sedanje jugoslovanske države bi morale nastati naslednje države: Hrvaška kot povsem neodvisna država, Konfederacija držav-regij (ki bi se formirale na delu ozemlja sedanje Hrvaške in sedanje BiH) ter Slovenija, Srbija, Črna gora in Makedonija, ki bi bile popolnoma neodvisne države.

Tak je predlog Demokratske stranke z dne 4. novembra, ki je vsebovan v njenem Memorandumu o rešitvi jugoslovanske mednarodne in državne krize. Države-regije bi se po tem predlogu „najprej svobodno izrekle o značilnostih medsebojne državne asociacije, potem pa o vrsti morebitne zveze, skupaj ali posamič, z drugimi državnimi enotami.“

Demokrati za narodnostne manjšine, ki bi ostale na Hrvaškem ter v teh državah-regijah, predvideva mednarodno jamstvo. Manjšinam bi bilo treba ponuditi opcijo, da se preselijo, če bodo to želele.

Zanimivo je, da predlog ne omenja Albancev na Kosovu, prav tako so izpustili Muslimane na Sandžaku in Madžare v Vojvodini.

Kako naj razumemo...?

Novica iz Maribora z dne 18. oktobra letos pravi, da se ustanavlja „mešana finančno-trgovinska družba v Avstriji, ki bo poleg svoje poslovne dejavnosti opravljala tudi promocijo slovenske Štajerske.“

Družbi, ki bo imela svoj sedež na Dunaju, je ime „Styria Austria“. Slonela pa bo ta družba, na slovenskem in na avstrijskem kapitalu. Avstrijski družabniki bodo sodelovali s kapitalom 250 tisoč mark, slovenski pa s 600 tisoč markami.

Tako bo nastalo „transnacionalno“ podjetje s slovenskim kapitalom, avstrijskim imenom in sedežem v tuji državi. Ali revež podpira bogatina?

Morda pa bi bilo treba gornjo novico tolmačiti z izjavo slovenskega zunanjega ministra, ki je dejal na kongresu svoje stranke, da „ko dobi narod svojo državo, postane nacionalizem neproduktiven“. Če se tako mišljenje razširi med Slovenci, bo kmalu narod pričel služiti državi, utemeljeni „na humanizmu, reformaciji, na Descartesu in na izročilu meščanske revolucije“. Komu pa bo služila ta?

Upajmo, da kljub takim novicam večina Slovencev še vedno gleda v državi, tudi lastni, le potrebno sredstvo za ohranjanje in napredek slovenskega naroda.

P. T.

Nekaj mnenj o tolarju

Luč sveta je zagledal — tolar

Slovenci vemo, da smo odrasli, ne zavedamo pa se svoje nedoraslosti, zavedamo se svoje majhnosti, ne zavedamo pa se pomembnosti vsega, kar najvidneje in najučinkoviteje ustvarja naš image, v bližnjem in daljnem svetu. Nedorasli tej sodobni zahtevi smo zato, ker nismo sposobni narediti iz sebe in za sebe nečesa vidno dobrega, lepega in koristnega tudi takrat, kadar to ne zahteva ne denarja, ne blaga, praktično tudi truda ne. Skratka, grešno nesposobni smo, ker ne znamo izkoristiti priložnosti. Za kaj gre tokrat? Za denar! Želimo, hočemo in moramo imeti svoj nacionalni denar, saj vsi vemo zakaj. Toda ne gre za denar v pomenu valute, gre le za njegovo ime; ta dragocenost praktično ne stane nič, prinaša pa lahko več, kot je njegova nominalna vrednost. Pa vendar ga „kulturni“ Slovenci nismo sposobni poimenovati po kakšni vsaj kolikor toliko izvirno slovenski stvari. V zadnjem letu in pol je bilo o našem denarju in njegovem imenu napisanega skoraj toliko kot o državnem grbu: ali ime ni bilo dovolj slovensko ali pa ga je bremenila „uporabna nerodnost“. Razumem, da nam lipa ne ustreza, zaradi že natisnjene denarja, pa zaradi prevelike podobnosti z imeni italijanskega in litovskega denarja,

ni mi pa dovolj umljivo, zakaj pri tem najvidnejšem sredstvu za utrjevanje pojma „slovensko“ v svetu ekonomije, posegamo po tako splošnem in za nas Slovence neizvirnem imenu. Kaj je tolar? Le „sfrizirani“ zapis imena ga ločuje od množice različnih, bolj ali manj razvpitih, oboževanih in prekletih, zaželenih in osovraženih državnih valut po svetu z imenom dolar. Pa vendar imamo Slovenci svoja izvirna imena, ki bi bila primerna in vredna, da utrjujejo naše ime po svetu, da nam ustvarjajo image, torej tisto osnovo, kar še bolj potrebujemo kot denar sam! Vsi vemo, kako je s tem. Že imena klas, zlat, celar bi bila mnogo izvirnejša od imena tolar. Med vsemi, sicer tudi nenavedenimi imeni za „čisto slovenski“ denar pa menim, da bi bilo ime karant vsestransko najprimernejše in ga ne bi še posebej utemeljeval. Tudi se ne bom opredeljeval s frazo, češ da naj „strokovnost“ odloča o tem, ko pa vendar izkušeni povedo, da se vsaj za nekatere važne primere in zadeve vsa „strokovnost“ — ne samo kuha, temveč celo cmari kar v „skupščinski kuhinji“ sami. Pač po slovensko: najprej zvonimo in ko toča pobije, še bijemo plat zvona.

Valt inž. Gracer
Slovenec, 15. oktobra

Kaj bi rekel hlapec Jernej?

Ko bi še živel...

Segel bi v žep in potegnil na dan tolar. Ne bi pozvenčkljal z njim, zmečkanega bi vrgel na točilno mizo in se zamislil.

V samostojni, svobodni in suvereni slovenski državi plačuje z denarjem, ki ga spominja na nekdanje čase cesarice Marije Terezije. Habsburžani ne zaslužijo take slave, nemški cesar tudi ne. Ali je edini, ki še ni pozabil zgodovine?

Trpko bi se nasmehnil ob spominu na daljne strice izza morja, ki so nekoč odšli s trebuhom za kruhom, pa se kasneje vračali z zlato uro v žepu. Cigare so si prižigali z bankovci, katerih ime je podobno zvenelo. Pomnilo je bogastvo. Mar bo tudi njemu mogočno ime pričaralo deveto deželo? Kakor da bi bilo delo bolje plačano, če dobiš zanj denar, ki prikrija svoje slovenstvo. Ali bi bil v svetu slovenski „klas“ ali „karant“ manj cenjen? Poznal je Jernej svet in vedel, da je treba domač denar in domače delo najprej ceniti doma.

Hlapec Jernej je zmajal z glavo. Pra-

vijo, da se svet spreminja. Kako to, da pri vseh spremembah kar ne more spremeniti svojega poklica?

J. Karant, Buenos Aires

Anketa o tolarju

Iz ankete o novi slovenski valuti, ki jo je za Slovence 9. oktobra izvedel Zvone Žigon:

Marjan Loboda, podpredsednik Slovensko-latinskoameriške trgovske zbornice v Buenos Airesu:

„Tolar mogoče nekoliko preveč diši po Avstriji in osebno bi glasoval za bolj slovensko ime, vsekakor pa smo svojo valuto krvavo potrebovali in to je v tem trenutku bolj pomembno kot samo ime. Brez lastne valute bi si težko predstavljal samostojno Slovenijo. Če bo vlada uspela uravnovesiti proračun in bo torej denar imel neko vrednost, bosta kmalu zrasla tudi ugled in dostop na svetovnih trgih.“

O preobratu v Črni gori

V Ljubljani živeči črnogorski pisatelj in intelektualec Jevrem Brkovič, je v pogovoru med drugim komentiral tudi nedaven preobrat črnogorske skpščine in predsednika Bulatoviča v politiki do Srbije in odnos do vojne na Hrvaškem. „Nihče od nas iz opozicije ni pričakoval takšnega preobrata. Ravno nasprotno, videli smo Črno Goro kot primorski dodatek Srbiji. Srbijo namreč zanima zgolj izhod na morje. Po naših ocenah bi to bil tudi ruski dostop do njega; že Peter Veliki je v svojem znamenitem testamentu pod točko 13 zapisal, da Rusija ne more biti velika evropska sila, dokler ne bo dobila izhoda na Jadransko morje. Tudi železniška proga Beograd - Bar je v bistvu proga Varšavskega pakta, kar je nekoč javno potrdil slovenski politik Stane Kavčič. No,

Varšavskega pakta ni več, kar pa ne pomeni, da so izginili interesi.

Zakaj se je torej peščica črnogorskih pučistov v trenutku streznila, če lahko govorimo o streznitvi. Na zadnjem trojnem beograjskem sestanku je Milošević odkrito rekel, da Srbija ni v vojni in da se z njenega ozemlja ne napada Hrvaške. Dejal pa je, da je v vojni Črna Gora, kar je sicer res. Šele v tem trenutku so njegovi nesrečni in poslušni črnogorski sluge dojeli, da jih bo Milošević odpisal. Verjetno so se črnogorski politiki tudi zavedli možnosti, da skupaj s Srbijo to vojno izgubijo, kakor bi morali skupaj z njo nositi posledice.

Tretji najprepričljivejši razlog je v tem, da so črnogorski rezervisti, skupaj z njimi pa tudi njihove družine, zavedli

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

SILA KOLA LOMI

Marsikatero kritiko lahko zapišemo o predsedniku Menemu; le tega bi ne mogli trditi, da ni originalen v svojih korakih in da ni vztrajen, kadar si nekaj začrta kot cilj. Že ob svojem nastopu je zatrdil, da noče, da bi ga hvalili sodobniki, marveč da bi zgodovina o njem zapisala, da je bil dober vladar. Ne vemo, če bo zgodovina zapisala, da je bil dober, a gotovo bo pisala, da je bil revolucionaren predsednik.

DOLGA DESETLETJA

Spremembe, ki jih danes doživljamo, si pred nekaj leti ob samem nastopu Menema niti v sanjah ne bi mogli predstavljati. In res je čudno: skoraj neznan guverner iz notranjosti (La Rioja je ena najbolj zapostavljenih in malo poznanih provinc) se je povzpел do predsedništva in si drznil popolnoma spremeniti obraz argentinskega gospodarstva.

Da si nekoliko bolje predstavimo stvar. Argentina je del zahodnega sveta. In v tem smislu spada v takoimenovano kapitalistično sfero. Res, privatna lastnina tako potrošnje kakor proizvodnje je bila v privatnih rokah. Do tu vse v redu. A istočasno je s tem „kapitalističnim“ sistemom obstajala napihnjena država, ki je bila eden največjih lastnikov v deželi. Saj je (v lastno škodo in škodo naroda) posedovala železnice, letalsko družbo, jeklarne, rudnike, petrolejsko družbo (edino deficitarno petrolejsko družbo na svetu), pa še tovarne avtomobilov, hladilnikov, pa prehrane, slaščic, itd....

Da pa je bila mera polna, moramo povedati še to: Argentinski kapitalizem je bil v mnogih ozirih bolj podoben socializmu kot pa marsikatera socialistična država. Privatniki so bili res lastniki kapitala in proizvodnih sredstev, a v več kot pol stoletja brez cilja ali koristolovstva je družba zašla v sistem, kjer je država privatniku narekovala, kaj sme proizvajati, komu sme prodajati, po kaki ceni, v kakih okoliščinah, s koliko dobička, ob katerih dnevih, v kakšnem roku... Dejansko je bila celotna gospodarska dejavnost pod strogim in neizprosnim nadzorstvom in dikatatih vlade, pa naj si bo to vojaških režimov ali demokratičnih sistemov. Kakih šest desetletij? Da, gotovo se je to stanje zvarilo pred šestdesetimi leti...

Ni manjkalo bistrh glav, ki so vedele, da je treba enkrat za vselej prerezati ta gordijski voz. A kdo si bo upal? Najbolj zanimivo je to, da so pod vojaškimi režimi državno gospodarstvo vodili običajno najbolj vidni pripadniki liberalne ekonomije. In mnogi izmed njih so napovedovali temeljite spremembe, zamenjave struktur, preosnovo gospodarskega sistema. A oni niso poizkusili nikake spremembe ali pa je ves njihov napor vodil le v „pobeljenje“ obstoječega sistema, ki je v bistvu ostajal vedno nespremenjen. „Poti iz socializma“ nikdar nismo resno nastopili.

nesmiselnosti te osvajalne vojne proti Hrvaški. Znano je, da na dubrovniški fronti umirajo Črnogorci, Albanci in Muslimani, Srbi tamkaj ne umirajo,“ je povedal Jevrem Brkovič in s tem v zvezi navrgel dogodek, da se v Črni Gori pred mobilizacijo trenutno skriva okrog 12.000 mladih fantov.

In prišel je 31 oktober, ko je predsednik po radiu in televiziji napovedal skoraj totalno „dezregulacijo“ argentinskega gospodarstva. Vsem dosedanjim korakom, ki so že sami po sebi pomenili revolucijo, je dodal še tega, ki resnično postavi nove temelje trgovskim in produktivnim odnosom v družbi.

A ostane neka tiha neznanka. Ko je predsednik Menem nastopil, je imel v mislih vse te korake? In še več, ko je nastopil sedanji gospodarski minister Cavallo, je imel v načrtu to potezo, vsaj v tem časovnem roku? Kajti vse izgleda, da so ta korak podvzeli ne iz ideološkega purizma, marveč iz konkretnih vsakdanjih potreb. Celoten načrt, ki ga poznamo kot plan konvertibilnosti (med avstralom in dolarjem) je bil v nevarnosti. Izvoz je padel, uvoz raste, sorazmerje dolarja se je nevarno bližalo kritični točki, ko bi ta stabilnost državi škodila, namesto da bi ji koristila. Sedanji ukrepi predstavljajo poizkus pospeševati izvoz, obenem pa nekoliko zmanjšati vsaj del notranjih cen, kar vladi doslej ni uspelo, a zidajo mnogo upov na bodočnost.

Ne bomo trdili, da je bil korak nenađen, nepremišljen, izhod v sili. Ne: v veliki tajnosti so ga najozji sodelavci ministra pripravljali že nekaj mesecev. In presenetili so družbo, predno se je zavedla, kaj ta korak pomeni. Seveda je za ta cilj predsednik žrtvoval tudi sedanji dobri odnos do kongresa. Kajti ta korak, najpomembnejši gospodarski ukrep v zadnjih desetletjih, bi moral očitno skozi poslansko zbornico in senat, da bi stopil v veljavo. Predsednik ga je enostavno vzpostavil po dekretu, kot so to delale najbolj reakcionarne vojaške vlade. To je seveda povzročilo reakcijo, a tudi koristilo vladi, kajti težko je hvaliti in kritizirati obenem. Hude kritike tako niso prišle do izraza. Enotnega nastopa niso imeli ne radikali niti levica.

Najbolj prepričljivo pa je, da je borza pozitivno reagirala, dolar dobil nov udarec (to vladi ni najbolj po godu), na splošno pa so trgovci in podjetniki hvalili ukrepe.

IN ŠE EN UDAREC

A obenem je bilo zaznati čudno protislovje. Z istim ogromnim dekretom, s katerim so uveljavili najbolj popolno gospodarsko svobodo, kot jo Argentina pomni v tem stoletju, pa so tudi podpisali, da se vsi prispevki v fonde socialnega skrbstva kanalizirajo po delavskem ministrstvu. To pa je bil nov in močan poseg države v področje, kjer bi človek pričakoval, da bo tudi zavlada „dezregulacija“.

Razlog je treba iskati v hudem boju, ki ga Menem od začetka svoje vlade vodi proti enotnemu sindikalizmu. V začetku tega razvoja ni bilo popolnoma jasno, kaj hoče predsednik. Sedaj postaja vidno, da je imel namen razbiti močno in enotno sindikalno gibanje, ki bi moglo povzročiti brodolom celotnega gospodarskega načrta. Kontrola nad fondi socialnega skrbstva (ki so bili doslej v rokah sindikatov), je zadnji napor razbiti preostanke korporativizma, na katerem je slonela moč peronizma in peronističnih vlad.

Če to ni revolucija...?

SLOVESNOST V ROGU

Pod Krenom v Kočevskem Rogu je bila 6. oktobra spominska proslava za vse pobite na tistem kraju.

Z nadškofom Šuštarjem, ki je tudi pridigal, sta na čelu 35 somašnikov bila Janez Zdešar iz Münchna ter kočevski dekan Božidar Metelko, z njimi pa so bili v duhu združeni vsi Slovenci, doma in po svetu, ki so jim trupla svojcev raztresena v znanih in neznanih slovenskih grobiščih.

Dekan Metelko je zbranim romarjem v začetku maše dejal:

„Ni lepše katedrale kot je ta v naravi Kočevskega Roga, sredi gozdov. Ta ob grobišču pod Krenom... Kočevski Rog, ena izmed mnogih slovenskih Kalvarij, je simbol slovenskega mučeništva. Kraj, za katerega bi upravičeno rekli: Brat, sestra sezujta si čevlje, zakaj zemlja, kjer stojita, je SVETA ZEMLJA! Ta zemlja je oprana s krvjo, kajti tu so stopale bose, pa tudi krvave noge tisočev bratov pred teboj.“

Po maši so dogodku dajali posebne vsebinske poudarke govorniki, recitatorji ter pevci. Pomašni del spominske slavnosti se je začel z arhivskim posnetkom zboro-

vske pesmi „Doberdob, slovenskih fantov grob“ — bili so to glasovi Demobranskega pevskega zbora —, končali pa so z Zdravljico, s tem slovenskim slivospevom življenju in svobodi.

Dobre in plemenite misli so vpletli v svoje govore, recitale in pesmi nastopajoči. „Umrlim za domovino“ je naslovil svoj govor Tine Velikonja, o nekdanji moriji na tem kraju je razmišljal Pavle Kogej, o „zmagovalcih“ ter njihovih žrtvah, zakopanih v temo brezna in smrti, je govorila Marta Anžlovar, Balantičeve pesmi (Nekoč bo lepo, Zasuta usta, Truplo v polju) je občuteno recitirala Marjana Jaklič-Klanšek, zborovske pesmi je dovršeno zapel šentjernejski mešani in moški pevski zbor, pesem Bodi, dekle, zdrava je zapel Marjan Štefančič — na rog ga je spremljal Jože Žitnik, član filharmoničnega orkestra.

Nekaj misli iz govorov objavljamo tu poleg.

Letošnja proslava na morišču v Rogu je bila intimna, a zato bolj globoka; prišla je bolj iz srca in spomina in je bila zato tudi človeška, nepolitična, bolj blizu Bogu.

Fotografiji iz Slovenca

Iz govorov ob počastitvi spomina za pobitimi domobranci v Kočevskem Rogu

Nadškof dr. Alojzij Šuštar :

„Kot v jeseni zorijo sadovi, tako tudi mi doživljamo zorenje dolgih let, zorenje tistega semena, ki je bilo med vojno in po vojni vsejano v našo slovensko zemljo, zalito s krvjo, a tudi z močno in živo vero. Še se bomo vračali na ta kraj, na Teharje in na druge spominske kraje. Ne bomo pozabili svojih rajnih, ki so se žrtvovali za slovenski narod in za njegovo resnično svobodo. Še bomo iskali poti naprej v poštenem in iskrenem sodelovanju, v medsebojnem spoštovanju, odpuščanju, spravi in prijateljstvu. Kajti večja kot vsa človeška slabost je naša odločenost za novo življenje in naše zaupanje v Boga, ki je vir življenja in ki ostaja z nami na naši poti v prihodnost.“

dr. Tine Velikonja:

„Na tem svetem kraju smo se zbrali, da bi počastili spomin na skoraj v celoti pomorjeno slovensko domobrantsko vojsko, katere večji del leži v breznu poleg nas. Spominjamo se tudi vseh drugih, katerih smrt je povezana z državljansko vojno in komunistično revolucijo in nimajo groba...

Ljudje, ki tu ležijo, se niso borili samo proti temu, da bi Slovenci po končani vojni v komunizmu zgubili politično, kulturno in duhovno svobodo, ampak tudi za to, da bi Slovenci kot narod zaživeli samostojno življenje. V resnici, ko stvari do kraja premislimo, smemo ali celo moramo reči, da so domobranci kljub drugačnemu videzu prva slovenska vojska, ker se je borila za zgodovinske interese slovenskega naroda...

Danes dobivamo Slovenci svojo državo, pred našimi očmi se uresničuje to, za kar so se borili tisti, ki ležijo v breznu pred nami... Dolžnost in naloga vseh nas je, da se bodo imena teh častivrednih mož in fantov izgovarjala s spoštovanjem...“

Marta Anžlovar:

„Tako kot so »zmagovalci« pahnili v temo brezna in smrti vse tiste, ki so jim bili na poti, so morali tudi svojemu »zmagoslavju« nameniti temo zgodovinske pozabe, kajti njihov zločin je bil preveč v nebo vpijoč. Težo teme, ki so jo morali nositi v svojih srcih, so preložili na ramena vse družbe, ne da bi se tega zavedala...“

Zaradi te uničujoče tesnobe se moramo vsi zavedati dvojega. Odstraniti je treba temno liso v slovenski zgodovini in jasno povedati, zakaj so morali slovenski domobranci končati svoja življenja v brezni in jamah povsod po slovenski zemlji.“

Pavle Kogej:

„Kdo so ti fantje in možje, ki kot mrtve čete in bataljoni v tisočih leže po brezni na Rogu, v opuščeni hrastniški rudnikih, v jarkih in jamah vseh koncih Slovenije?“

...Novi rodovi, rojeni med vojno in po njej, jih niso poznali. To je danes zrela generacija na višku moči in naša mladina. Vsi ti niso o domobranci slišali nič dobrega. Vsa povojna desetletja so bili po uradni in stokrat ponovljeni verziji le kvizlingi, izdajalci in nemški hlapci. Bil sem med njimi in sem jih dobro poznal. Masovno smo se za domobranstvo odločali po kapitulaciji Italije, ko je bilo slehernemu popolnoma jasno, da se nacistični zveri nezadržno bližajo konec. Zato je absurdno govorjenje, da smo šli okupatorju na pomoč. Resnica je, da si okoliščin, prostora in časa za komunistično revolucijo nismo izbrali mi. Vsi, ki sem jih poznal, so bili sovražno razpoloženi do okupatorja. Veselili smo se vsake zavrnitve zmage, vsakega nemškega poraza. Bili smo zavedni Slovenci.“

Dobrota — hvaležnost

Ko je bila babica še majhna deklica je hodila v osnovno šolo v naši ljubi Sloveniji, so uporabljali debelo čitanko za četrti in peti razred. V njej so bila zbrana prelepa berila in pravljice različnih narodov. Ena najlepših je nosila berila in pravljice različnih narodov. Ena najlepših je nosila naslov „Gostija pri Najvišjemu Bitju“. Glasila se je nekako takole:

Najvišje Bitje je priredilo gostijo in povabilo najodličnejše osebnosti, med njimi vse Kreposti. Slavje je potekalo zelo lepo in v zadovoljstvo Najvišjemu Bitju. Nenadoma pa opazi zadrego dveh izredno dostojanstvenih gospá. Kot da se ne bi poznali! Takoj pohiti Najvišje Bitje in ju predstavi. „Dobrota“, reče eni in „Hvaležnost“ drugi. Zares se nista prej poznali, kajti na zemlji se nista srečali nikoli!

Ali ne bi bilo žalostno, če se tudi med nami ne bi nikdar srečali! Posebno, kadar

gre za neizmerno Dobroto Božjo, ki vam je naklonila

Zdravje, osebno in družinsko srečo, poklicne in gospodarske uspehe, zlasti pa milost v duši, ki vse drugo ožarja!

ZSMŽ vam daje priliko, da morete izkazati svojo hvaležnost Bogu, z dobroto do rojakov. V ta namen vam nudi v nakup:

— srečke za nagradno žrebanje čudovite originalne slike

— krasne božične voščilnice

S hvaležnostjo vam Zveza že prihaja nasproti, ko se vam v naprej zahvaljujemo v imenu bratov, katerim bo vaša dobrota posredovala z geslom SRCE SRCU. Bog vam srčno plemenitost tisočkrat poplačaj!

P. S.: V blagajni so trenutno same pajčevine. Hvala za razumevanje!

Nadislava Laharnar

Ko se je sredi osemdesetih let začel v javnosti — skrajna plaho in zelo poredko — omenjati povojni poboj slovenskih domobrancev, se je v zavesti utrdila tudi že njegova lokacija. Takrat je Kočevski Rog spremenil svojo jezikovno vlogo, iz zemljepisnega imena je postal metafora. Čeprav je skoraj gotovo res, da večina domobrancev ne leži v Rogu, ampak je tistih, ki so jih morili in metali v jame, ki se povezujejo s kraji kot so Škofja Loka, Teharje, Laško, Hrastnik in tako dalje in tako naprej, več, je vendar v jeziku ostal Rog kot ime in znamenje za njihovo usodo v celoti, Kočevski Rog je postal podoba, simbol za fizično uničevanje neke velike človeške skupnosti in je torej znamenje ne za uboj, ampak za ubijanje.

S pobojem, ki se je zgodil v tako imenovani krvavi slovenski pomladi leta petinštiridesetega, se je zgodovinsko izkustvo slovenskega naroda povečalo za neko prvino, ki je bila nova v posebnemu pomenu te besede. To, kar se je zgodilo, ni bilo novo v pomenu drugačnega, ni bilo samo nova različica v vrsti analognih pojavov, ampak je bilo novo v pomenu neznanega, torej niti v domišljiji spočetega, kaj šele v resničnosti udejanjenega. Lahko bi rekli, da je to bil ontološki novum. Ničesar se ne moremo zamisliti, kar bi bilo bolj novo, kakor je bilo to, kar je jezik poimenoval z besedo Rog.

Ker je Rog torej nekaj zelo novega, si z zgodovino pri njegovi interpretaciji ne bomo dosti pomagali. Prepustiti se bomo morali samo njemu in dovoliti, da vstopi v nas z vsem, kar o njem vemo, in potem čakati, da se v nas oglasi verbum interius, kakor bi rekel Sv. Avgustin, notranja beseda, ki seveda ni nobena beseda, ampak bolj območje, zaenkrat še prazno, a vendar toliko zamejeno in odločeno, da vemo vsaj to, kaj vanj spada. Besedo Rog torej imamo, a še ne vemo dobro, kaj pomeni. Vemo, s katerimi dogodki jo povezuje, vemo nekaj o tem, kako so ti dogodki potekali, a neodgovorjeno ostaja vprašanje, kaj se je dogajalo tako rekoč za temi dogodki ali kaj je bila njihova globlja resnica. Kakšen pomen, kateri smisel imajo ti dogodki v polju zadnjih človekovih zadev. Kaj bomo po teh dogokih rekli, da je človek, kaj zgodovina, kaj kultura in kaj civilizacija. Ali morda po vsem morali postaviti zahtevo po novi antropologiji? Ali po novi filozofiji zgodovine?

„ZNANSTVENA INTERPRETACIJA ROGA“

Preden nadaljujemo, moramo zavrniti neko misel. Ko se je namreč začelo o Rogu govoriti, so v ideoloških centrih partijske države na mah zaznali nevarnost. Govorjenju o Rogu je bilo treba vzeti njegov naravni mementum, smer gibanja in ga preusmeriti na področje, kjer ne bo nevarnosti, da se razkrije njegov pravi pomen. In takrat se je pojavila znamenita sintagma „znanstvena interpretacija Roga“. Zdi se, da takra temu nihče ni ugovarjal, čeprav je bilo jasno takrat kot je jasno sedaj, da česa takega, kot je znanstvena interpretacija Roga, enostavno ni. V najboljšem primeru obstaja znanstven opis Roga, ki pa, tudi če je znanstven, se pravi točen in korekten, še zdaleč ni njegova interpretacija. S to besedno zvezo so enostavno upali, da bodo govorjenje o Rogu spravili v pozabljenje in odmaknjene menadre zgodovinske analitike, v polje menjavajočih se etioloških hipotez, na vsak način pa ven iz tistega sveta, in ima edini pravo svetlobo za vprašanje te vrste. To pa je polje človekove moralne zavesti in svet filozofske refleksije.

V tej svetlobi pa se nam Rog pokaže najprej in predvsem kot zlo. Tam, kjer se je ideja Roga spočela, in tam, kjer se je uresničila, so stali ljudje, ki se niso čutili vezane po nobeni zapovedi, ki sicer postavljajo meje človekovim dejanjem. Čutili so se nad Zakonom, ali drugače, postavili so se na njegovo mesto in bili Zakon. Bili so nekakšni bogovi in, ko

Justin Stanovnik

SLOVENEK, 4. oktobra

DOUMETI ROG

Priobčujemo glavni del članka

človek postane bog, je tudi že pošast. Natanko to se je zgodilo z njimi. Za to mislijo bo treba še malo stopiti, ogledati si bomo morali, kaj je stalo za njimi, da se nam odkrije zadovoljivejša slika njihovega dejanja.

Rekli smo že, da je Rog novum, odkrili smo tudi njegovo zlo naravo, sedaj pa bi radi pokazali na enega od konstitutivnih delov, morda celo na središnji del, tega novega in nepojmljivega zla. Zdi se, da je na zlu, ki se je realiziralo na Rogu — ne v njegovem obsegu, ne v njegovi intenziteti, pač v njegovem inspiracijskem jedru — nekaj, čemur bi morda morali reči presežno slo. V zavesti človeka, ki malo bolj pozorno in preiskujoče opazuje razstavo zla, ki jo je priradilo to stoletje, se namreč samo po sebi izrisuje neka meja, ki nekatero vrsto zla izključuje iz polja tradicionalnega človeškega zla. Včasih človek naleti na kaj tako infernalnega, se pravi umu in srcu tujega in nedostopnega, da tistega ni mogoče postavljati v polje človekove dosegljivosti. Tisto, kar pri postavljanju te meje odloča, ni tu za mero in sorazmerje — morda je ta ču važen na začetku, ko človeka opozori na to, da je pred njimi izreden pojav, ki po količini in kakovosti presega normo habituelnega zla. Tisto, kar daje zlu njegovo presežno vrednost, je slutnja o njegovem izvoru, o naravi navdiha, ki ga je spočel in sprožil. Nenadoma si namreč pravimo, da se to vendar ni moglo zgoditi v džungli človeških strasti, ki so človekov svet; zlo, a človekov svet. Strasti so kot vse, kar je človeškega, omejene in končne; tudi sovraštvo je nazadnje nasitljivo. Tu pred nami pa je zlo, ki nam pamet brani reči, da se je spočelo v končnem duhu.

DVAKRATNO UBLJANJE DOMOBANCEV

Nekatero značilnosti ubijanja na Rogu kažejo na to: Tu je prvič dejstvo, da domobrancev niso enostavno eliminirali, kar bi bilo navsezadnje možno. Tu je tudi vprašanje, zakaj pred smrtjo toliko življenja in toliko mučenja, da moramo govoriti o dvakratnem ubijanju. Že tu je nekaj, kar kaže na duhovno komponento tega hudodelstva. Preden jim ubijejo telo, jim morajo ubiti še duha. In tu smo morda pri jedru tega tehnično odvečnega in moralno presežnega zla. Morda bomo nazadnje morali reči, da so bili v zadnji analizi ubijalci duha. Zdi se, da smo tu zunaj območja človeškega zla. V intuiciji, v globini svojega bitja čutimo, da človek s takim početjem preseže sebe. In če človek preseže sebe, mora biti v njem neki vzgon, ki ga ne nosijo njegove lastne energije. A to tem več pozneje.

Ko so vozili domobrance iz Kočevja na Rog — in v jame pri Šentvidu in pri Teharjih in pri Škofjeloškem gradu, a ostanimo pri Kočevskem Rogu — so se godile šokantne stvari: žice, s katero si jim vezali roke, so se tako zarezovale v meso, da so jim roke odmirale. Ganljivo slovenska je tožba ene od žrtev: Saj te roke ne bodo več za delo! Potem tista kratka vožnja s kamioni, kjer jih niso topli, ampak ubijali; predstavljajte si, nepremičen, zvezane ubijati s koli! Tistih dvesto metrov od ceste do jame so morali teči — tedaj so že vedeli, kam tečejo — nagi, in kar je posebno važno, bosu po ostrem kamenju in tu spet koli in spet jih je nekaj obležalo. In potem tisto, kar se je zgodilo tik pred ustjem jame, izbijanje zob s kladivi še živim ljudem. Te muke — ko pravimo muke, že čutimo, kako je jezik nezadosten, kako odpoveduje — ne zaostajajo za ničemer, kar so nam sporočili kronisti stoletja.

A važno je nekaj drugega. Ti ljudje tega ne bi mogli delati, če na to ne bi bili pripravljeni ali pripravljani. Ti ljudje so morali že početi podobne stvari, mogoče ne tako množično, a kar iznenada se niso mogli spustiti na subhumano raven. Človek ne more kar tako zapustiti sebe. Za to je potrebna šola in trening. Ta notranja požganost, ta degeneracija v tisočletjih nabranih instinktov se ne zgodi čez noč in za eno priložnost. Za vsem tem je moralo biti tudi sovraštvo, gojeno, zalivano, razpihovano. Hočem reči, da Rog ni nekaj slučajnostnega, ampak je zrastle iz določene duhovne klime, da je sad nekega določenega drevesa. Vse celice tega drevesa so ga soustvarjale; korenine, steblo, veje, listi, vse je sodelovalo pri proizvodnji tega sadu. Ali — da zapustimo svet podob — gibanje, ki si je nadelo ponosno in odlično ime narodno osvobodilnega boja, je v tem množičnem ubijanju pokazalo, k čemu je že vseskozi stremelo, v čem je bila osnovna klica tega organizma. Ko se je ta organizem pojavil, ko se je začel razraščati, pozornemu in neobremenjenemu očesu ni ostalo skrito, kaj pomenijo znaki, ki so se kazali na njem. In prav te natančne in pozorne opazovalce so, v kolikor jih niso odstranili že prej, uničili v veliki roški mortivi. Morda pa so jih tako zelo sovražili zato, ker so jih bili prepoznali. Mogoče je iz tega zrastle zamera, ki je ni bilo mogoče pomiriti drugače kot z ubojem.

Potem so tu še druge stvari, ki se zdi, da segajo čez rob človeškega. Ubijanje na Rogu je bilo brutalno, s čimer hočemo reči, da so izvajalci tega ubijanja morali prej obračunati s svojo vegetativno dušo, da so to sploh mogli početi, fizično, kot pravimo. Spremeniti so se morali na tej najosnovnejši odzivni stopnji. Potem pa je to ubijanje bilo tudi množično in časovno sklenjeno. Množično pomeni, da so ubili ne enega ali dva, ampak sto in sto in še sto; in potem še tisoč in še tisoč in še tisoč. To je en aspekt množičnosti. Drugič pa je množičnost poudarjena zaradi sorazmerne maloštevilnosti ubijalcev: nekaj deset ljudi v prvem krogu, v drugem nekaj sto. Tvegam misel: če človek ubije človeka, je to mogoče razumeti in je zato v mejah človeškega; če pa človek ubije sto ali petsto ljudi, je to enostavno onstran umljivega. Tako dejstvo lahko ponovimo, razumeti ga nikoli ne moremo. Posebej ne smemo mimo trajanja ali časovne sklenjenosti. Trajalo je dan za dnem, od jutra do večera, kar naprej ubijati, ubijati, ubijati. Kako to, da se komu od njih ni enostavno uprlo? Dejak pripoveduje, da mu je partizan pred jamo ukazal: „V oči me glej!“ ali je mogoče, da od teh mnogih oči vsaj enih ni videl, tako da bi jih zares zagledal, da bi opazil, da iz njih sije duša? Dejak pravi, da so jih tisti dan ubili čez osem sto. Kako je peščica ubijalcev mogla prenesti toliko oči? Ali to ne štrli čez, ali vse to ni že onstran? Gotovo, a vse o vendar še ni središče. Morda je to že središče za te ljudi, ki so to delali tu pred tisto strašno odprtino. Za te uboge ljudi, ki takrat gotovo niso vedeli, kako zelo se obremenjujejo.

DUHA NARODA JIM NI USPELO UBITI

Prav gotovo pa to, o čemer sedaj pripovedujem, ni bila središčna reč tam gori, v prostoru, kjer se je rodila zamisel, kjer je zamisel v najglobljem smislu že vedno bila. Tam stvari, ki smo jih tu opisovali, niso štele. Tam je bila ideja. V računskem središču te ideje je bilo vedenje, v tistem plavkastem in hladnem in lucidnem središču je bil od vsega odvezani, na nič ozirajoči se um in njegovo vedenje: če hočem realizirati novi svet, ga z zgo-

dovinskim človekom ne bo mogoče. Fiat totalnega upora je vključeval tudi novega, za predvideni svet prirejenega človeka. Človeku je torej bilo treba zamenjati dušo. In ker je misel, ki je vodila ljudi slovenskega protikomunističnega odpora, bila izraz slovenske tradicionalne duše, so z odstranitvijo teh ljudi videli možnost, da se ustvari prazen prostor za novo dušo. Ko so pobili vse domobrance, v sociološko relevantnem pomenu vse domobrance, so v kulturnem in političnem jeziku govorjeno, ubili domobrantsko dušo. Vedeli pa so, da s tem ubijajo tudi narodovo dušo, kakor se je oblikovala v naravnem razvoju civilizacije. To v bistvu ni bilo samo biološki uboj, ampak uboj duha. In tu smo sedaj pri jedru stvari. Presežnost zla, ki se je zgodila na Rogu, je prav to: poskus ubiti duha celega naroda. To je v osnovni celici te nečloveškosti: upor proti človeku samemu. V tem je presežnost tega zla. Sedaj vemo, zakaj so morali dobiti domobrance in njihove somišljenike iz Koroške: da ubijejo dušo, ki so se je bali.

Duha naroda jim, kakor vemo, ni uspelo ubiti, a kako hudo so ga ranili, vidi vsak, ki ima za to oči. Po Rogu se je ubijanje seveda še nadaljevalo. Sedaj ne več fizično, ampak duhovno, s sredstvi ideološkega posega in kontrole. V tem ni samo akt vseprisotne volje. V komunizmu samem je namreč že smrt, v najlonski kvaliteti njegovih idejnih vlaken se razumljivo nikoli ne more naseliti življenje; ker je njegova osnovna resnica ta, da je umeten, od življenja in narave odtrgan konstrukt, je smrtonosen že njegov dotik. Komunizem in življenje sta sprta od začetka; od ubojev dvainštiridesetega, preko infernalnega izbruha na Rogu, skozi leta graditve nove družbe, ki je pomenila postopno izrinjanje naravnega življenja.

Ko govorimo o naravi zla, ki se je realizirala na Rogu, bi morda kazalo povedati še nekaj. Z Rogom se je na poseben način povečalo zlo sveta. Če se bo v prihodnosti kdaj zgodilo kaj podobnega, bodo ljudje namreč rekli, aha, to je tako, kakor je bilo v Rogu. Imeli bodo referenčno točko, Rog bo postal usus zgodovine. Ne vemo, katero zlo v svetu še ni potentia — v možnosti. Zlo, ki se je zgodilo na Rogu, gotovo ni, ker se je že realiziralo. Rog je postal repertoar zgodovine. V eventualnih reprizah bodo ljudje vedno manj začudeni. Tudi zato je prva realizacija specifičnega zla na poseben način usodna — presežna, ker pomnožuje inventar zla v svetu v kategorialnem smislu. To je pomen besede protion kakon — prvo zlo.

O vsem tem govorimo predvsem zato, ker bi se radi približali tisti notranji besedi za Rog, o kateri smo govorili v začetku. Nekaj smo že našli: zdi se, da Roga ne bomo dobro razumeli, če njegovemu zlu ne bomo videli presežnosti. A analiza, to odkrivanje presežne narave zla, še zdaleč ni zgolj spoznavno vprašanje, ki bi nas zanimalo zgolj po sebi. V vsem tem prihaja na dan tudi neka resnica o človeku. Spet se oblikuje pred nami spoznanje, kako smo obremenjeni. Kaj je človek? Kaj človeka lahko doleti? Orodje kako neznankega zla človek lahko postane! Niso bile namreč samo žrtve ljudje, ljudje so bili tudi ubijalci. In tudi mi smo ljudje. Nazadnje je tako, da je, potem, ko smo o Rogu vse povedali, v nas tudi sočutje in usmiljenje, na poseben način za ubitega in na poseben način za ubijalca.

To pa je že misel, da je Rog tudi pridiga. Ko ga namreč gledamo, ko slutimo, da smo v bližini presežnega zla in nadčloveške obremenjenosti, se nam, ko gremo k sebi nazaj, v novi luči odkrije tudi naše banalno, vsakdanje zlo. Naše oči, poučene od one velike freske, vidijo sedaj, kaj je namreč naše vsakdanje zlo — da je namreč zlo. In mogoče bomo pretreseni nad tem, kar smo še včeraj imeli za malenkost. Tako postane Rog, če smo ga pripravljani sprejeti v zavest, memento. In ni daleč misel, da bi lahko postal pot za npravstveni preporod dežele.

NOVICE IZ SLOVENIJE

SLOVENCİ V ARGENTINI

GORNJA RADGONA — Likovno kolonijo so začeli pripravljati pred petnajstimi leti. Tudi letos so jo pripravili, udeležilo se je pa šest slikarjev. Zanimivost te kolonije je v tem, da jo organizira podjetje Elrad; v podjetju imajo že zanimivo zbirko slik, ki so nastale na teh kolonijah in jih je okoli dvesto; prevladujejo pa pokrajinski motivi.

SENTILJ — Na mejnem prehodu so v letošnjem letu zaplenili 600 pušk, 60 revolverjev in pištol ter 175 tisoč nabojev. Carina potem lovsko orožje proda na licitaciji firmam, ki se ukvarjajo s prodajo tovrstnih predmetov, vojaške puške pa pridejo v roke organom za notranje zadeve (beri: policiji).

LJUBLJANA — Šestdeset otrok umre na leto v prometnih nesrečah po Sloveniji, 1.600 pa jih je ranjenih. Kot protutež je podjetje Kompas Hertz vsako leto popeljal 1.500 slovenskih šolarjev po ljubljanskih ulicah in jim kazalo možne nevarnosti v prometu.

LJUBLJANA — Protitankovske ovire v jedru mesta niso več potrebne, zato so jih namestili na zunanji mestni obroč, predvsem na kraje, od koder bi bilo možno pričakovati kako nevarnost. Mnogo pa jih bodo poslali tudi drugam po Sloveniji.

LJUBLJANA — Z ozimnico bi ne smeli imeti večjih problemov, saj je zelenjave in sadja sorazmerno zadosti, čeprav ni kaj veliko izbire. Krompirja je dovolj, čeprav ni najboljše kakovosti, čebulo pa bo potrebno uvoziti. Primanjkovalo bo tudi solate, ki je navadno prihajala s Hrvaške, zato so predstavniki mestnega sekretariata za preskrbo, trgovino in kmetijstvo pozvali podjetja, naj zagotovijo potrebno količino kitajskega zelja.

LJUBLJANA — Hotel Slon je po dolgih letih spet stopil v vrh luksuznih ljubljanskih hotelov. Zadnja leta so vložili vsa razpoložljiva sredstva, da so ga prenovili tako v sobah (kjer so namestili barvne TV aparate, radijske budilnike, nove zavese, telefonske aparate, itd.) kot v predverju, kleti in drugih servisnih prostorih. Novosti so hitro učinkovale in je v zadnjem letu najbolj zaseden izmed ljubljanskih hotelov.

TURNIŠČE — Ekologija je bila tematika vseslovenskega tabora, ki so ga pripravili mladi krščanski demokrati v lendavski občini. Na njem so obravnavali zakaj izumira črna jelša, onesnaženost Mure in Lendave in rastlinje ob mrtvih rokavih Mure.

LJUBLJANA — Glasbena sezona se je v glavnem mestu začela z uvodnim koncertom Slovenske filharmonije. Pod dirigentstvom Milana Horvata je v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma izvajala Beethovnov Pastorale, Bergov koncert za violino in orkester ter Ravelov Bolero.

LJUBLJANA — V letu 1990 je bilo v Sloveniji registriranih 575.000 avtomobilov in to predstavlja za 3,7% več kot predlanskim. V povprečju se je torej z enim avtom vozilo 3,4 osebe (ali pa: na tisoč prebivalcev pride 290 avtomobilov). Če se primerja z drugimi državami, so v Avstriji to gostoto dosegli leta 1979, v ZDA pa proti koncu petdesetih let.

KOPER — Zaradi vojne na Hrvaškem je tudi koprsko pristanišče prizadeto.

Kljub opevani politični podpori sosednjih držav se stvar zatakne, kadar pride vmes gospodarstvo. Tako bi moralo avstrijsko podjetje uvoziti 40.000 ton fosfatov preko Kopra, pa ne dobi ladjarja, ki bi hotel tovor pripeljati v slovensko pristanišče, ki ga zavarovalnice uvrščajo med nevarno vojaško področje in s tem zvišajo zavarovalnino za tovor in ladjo. Zato pristaniška podjetja obiskujejo kliente po Avstriji, Madžarski in tudi Čekoslovaški, da podprejo dosedanje zveze. Kljub vsemu računajo, da bodo letos pretovorili za četrtino blaga manj kot lani.

LJUBLJANA — Pridelek jabolk bo letos znašal nekaj manj kot 40 tisoč ton, od katerih bo kakih 27.000 ton lahko postaviti na mizo; ostalo bo šlo v industrijsko predelavo. Ker je v drugih delih Evrope bila letina najslabša v zadnjih tridesetih letih, bo šlo kakih pet tisoč ton tudi v izvoz. Škoda le, da je toča svoje naredila in ne more iti več sadja v tujino, kar bi lahko prineslo lep dobiček, saj je cena tudi ugodna.

LJUBLJANA — Podjetje za promet nepremičnine je navezalo stike z Evropsko hipotekarno federacijo pri Evropski komisiji in si zagotovilo udeležbo na razstavi nepremičnin, ki bo v Bruslju naslednje leto.

LJUBLJANA — Od maja do septembra je bilo 21 nezakonitih odvzemov vozil ali tovara slovenskim podjetjem ali posameznikom zunaj območja Slovenije. Za 12 odvzemov slovenskih vozil so osumljeni pripadniki srbskih terorističnih skupin, pri petih naj bi bili udeleženi pripadniki MUP Hrvatske (uporaba vozil za izvajanje blokade prometnih tokov proti Srbiji), v enem primeru pa je bila vmešana jugoslovanska armada. Ministrstvo za notranje zadeve Slovenije je ob teh primerih poslalo protestna obvestila pristojnim ministrstvom zunaj Slovenije, vendar ni dobilo nobenega odgovora.

GOZD MARTULJEK — Vodo izpod Karavnak bodo prodajali v ZDA. Prvo pošiljko naj bi poslali že oktobra. Na vrelec so naleteli med gradnjo Kravanškega predora. Vodovod Jesenice je tedaj zgradil cevovod, da bi vodo porabili za potrebe jeseniške občine. Vrelec je izredno močan, eden najbogatejših na svetu, saj priteče skoraj 30 litrov zelo izredno kakovostne vode na sekundo. V polnilnici bodo na dan lahko ustekleničili 2,5 milijona litrov vode, ki jo bodo prodajali z imenom Julijana. Proizvodnja je praktično prodana že pet let vnaprej.

LJUBLJANA — Črna devizna borza se vse bolj bohoti. Na ljubljanski tržnici je očitno premalo prostora za preprodalce deviz, ki so začeli širiti svojo dejavnost prek Tromostovja na Čopovo in druge okoliške ulice. Podobno je v večini drugih slovenskih mest, kjer je prekupčevanje z devizami vse manj skrita dejavnost.

LJUBLJANA — Na ljubljanskem javnem tožilstvu si belijo glavo z vprašanjem, če je izdelovanje in širjenje pornografskih spisov „kaznivo dejanje“. Povod za ta razglabljanja sta dala igralca, ki nastopata na dveh videokasetah in ker sučutita izigrana, sta ovadila pet oseb.

LJUBLJANA — Rodila se je mestna Zveza potrošnikov. Med drugim se bodo ukvarjali s stanovanjskimi posojili. Med prvimi nalogami, ki se jih bo zveza lotila, bo pregled mestnega potniškega prometa.

Osebne novice

Rojstva: V družini biok. farm. Martina Dobovška in ge. Marjane Lenarčič se je 30. t. m. rodila hčerka **Nadja**.

V družini inž. Toneta Podržaja in ge. Vere Breznikar se je rodil sin Anton Ivan. V Miramaru se je rodila **Zofija**, hčerka ge. Helene Trpin in Miguela Comba.

V Mar del Plati se je rodila Julija Ivana, hčerka ge. Ane Marije Trpin in J. Carea.

V Chapadmalalu se je rodil Santiago, sin ge. Danice Prešiček in Daniela Martínez.

Vsem staršem naše čestitke!

Krst: Dne 3. novembra 1991 je bila krščena v slovenski cerkvi Marije Pomagaj **Karolina Marija Kenda**, hčerka Edvarda in ge. Monike roj. Češarek. Botrovala sta ga. Silvija Krivec in Karel Selan. Krstil pa jo je prelat dr. Alojzij Starc.

Poroka: V Miramarju sta se 19. oktobra v cerkvi sv. Andreja poročila **Lučka Trpin in Claudio Velázquez**. Čestitamo!

MENDOZA

OBISK DR. JANEZA BOGATAJA

Mendoški Slovenci smo imeli tudi priložnost globoko zajeti v zakladnico slovenske kulturne dediščine s predavanji profesorja ljubljanske univerze, etnologa dr. Janeza Bogataja. Gost je pri nas trikrat javno nastopil. Najprej je imel, lahko rečemo, da bolj kot predavanje razgiban razgovor z mladino. Naše mlade, ki matične domovine ne poznajo, je popeljal s pomočjo izvrstnega grafičnega materiala širom slovenskega kulturnega bogastva ter jim je na ta način gotovo pripomogel bolj vzljubiti Slovenijo, saj kar se temeljiteje pozna, se lahko globlje ljubi. Enako je nudil splošnemu občinstvu v našem Domu predavanje, ki ga je navdušeno sprejela zelo lepa udeležba.

Predstavil se je tudi pred tukajšnjo argentinsko javnostjo. Predaval je namreč na filozofski fakulteti naše državne univerze (Facultad de Filosofía y Letras, Universidad Nacional de Cuyo). Tema je bila: Slovenija, srečanje treh kulturnih

tokov: sredozemskega, panonskega in alpskega. Predavnje je prevajal v španščino inž. agr. Marko Bajuk. Dr. Bogataj je prikazal, kako je Slovenija nekako Evropa v malem, ker se na njenem ozemlju spajajo omenjeni evropski svetovi ter kako je pod temi vplivi slovenski človek izvirno ustvaril svoja kulturna izražanja, ki jih je iz teh virov preustvaril ali mnogokrat spojil. Gotovo je ta dogodek važen doprinos za spoznavanje Slovenije in pred strokovnimi slušatelji utemeljevanje njene pravice do narodne samostojnosti, ko je pokazal izrazitost naše narodne identitete ter resnost, ustvarjalno silo in sodobno smotrnost pri ustvarjalnem delu.

M. Bajuk

DAN OČKOV IN MAMIC

V nedeljo, 20. oktobra smo v našem Domu obhajali „dan očkov in mamic“. Že pri dopoldanski maši smo izročili naše družine in starše božjemu in Marijinemu varstvu. Vsi prisotni so aktivno sodelovali: otroci predvsem s petjem in darili, ostali pa še s prošnjami pred darovanjem.

Po bogoslužju se je pričela prireditev, ki so jo pripravili svojim očkom in mamicam na čast otroci iz slovenskega šolskega tečaja.

Najprej so razveselili starše s slovensko pesmijo in deklamacijami. Podarili so jim tudi rdeče nageljne z duhovnim šopkom, ki so ga zbirali dva meseca.

Prav lepo so uprizorili pravljico pesem „Trnuljčica“. Bibi Bajda je naučila svojo skupino, ki jo sestavljajo otroci mešanih družin, na zanimiv način interpretirati neko šaljivo slovensko pesem. Angelca Bajda pa je zaigrala na harmoniko in pet parov v narodnih nošah je poskočno zaplesalo. Pri vseh točkah so jih gledalci nagradili s ploskanjem.

Nekaj starejših učencev je lepo podalo Ribičičevo črtico „mati“. Eden izmed njih je prebral tudi svoj spis o očku in mami.

Za zaključek so najmlajši iz vrta pod vodstvom Tončke Šmon presenetili vse navzoče s svojimi telovadnimi spretnostmi. Bili so zares posrečeni in vsi so jim ploskali.

Potem so bile družine povabljenе na skupno kosilo v Domu, kjer se je nadaljevalo veselo razpoloženje..

L. R.

SLOVENCİ V KANADI

Ivanu Bohu v slovo!

Kakor smo že v Svobodni Sloveniji objavili, je dne 8. septembra 1991 umrl v Kanadi Ivan Boh, višji častnik slovenskega domobranstva. Pokopan je bil ob veliki udeležbi Slovencev in tudi domačinov na tamkajšnjem krajevnem pokopališču, kjer je pokopanih že več Slovencev. Pogrebne obrede sta izvršila domači župnik iz Lehtbridga in osebni Bohov prijatelj gen. vikar msgr. Jože Mavsar.

Ivan Boh je bil v domovini zelo znan kot izredno dober telovadni učitelj Slovenske fantovske zveze. Prepotoval je vso Slovenijo in pripravljaval fantovske nastope. Pri telovadnih vajah, zlasti pri redovnih vajah, je še pred nastopom partizanov znal vliiti v fante duha-poguma. S pravo vojaško strategijo je učil fante, kako se ubraniti sovražnih napadov. Ta njegov

način učenja telovadbe je vzbudil pozornost v vojaških krogih. To delo mu je tudi prineslo čin majorja v slovenskem domobranstvu. Lahko bi navedli še, da so bili med domobranci znani njegovi pogumni nastopi proti partizanom. Naj pripomnimo še to, da se je Boh pripravljaval skupaj z Marinčkom in Puhanom v Klečah (v „smrekah“) za delo v Vaških strážah.

Naj omenimo, da ga je prav na dan pogreba prišel obiskat Frank Grmek, ki mu je ob tej priložnosti spregovoril besedo slovesa v slovenščini in angleščini.

Pokojni Ivan Boh zapušča ženo Tončko roj. Lipovec, sinova Janeza in Marka ter hčerke Marijo, Magdo in Lizi in več vnukov, katerim izražamo globoko sožalje.

Rudolf Smersu

MALI OGLASI

Angleščina - Mila Hribar, AIL (The Institute of Linguistics Final Diploma) - Učni skupini od 7. do 10. let (osnovna) in 10. do 12. (priprava za srednjo šolo) - Tel.: 651-5354

METKA - L. in F. Švigelj - Otroške obleke - Izbira in tovarniške cene - F. Alcorta 2754 - San Justo (Barrio San Nicolás) - Tel. 441-7496

Splošna pomoč in nasveti o industrijski higieni in varnosti; Tel: 659-3574; Viktor Fekonja

PSIHOANALIZA

Psihoanalitični konzultorij; lic. psih. Marko Mustar; Santa Fé 3228, 3º „M“ - Capital - Tel: 83-7347 in 71-3546.

ELEKTRONIKA

Električni material za industrijo in dom. **Elektro Ader - Franci Jarc**. Av. Ader 3295 - Munro; Tel.: 766-8947 / 762-1947

Varnostni elektronski sistemi (alarmi) za hiše - tovarne - avtomobile.

inž. Janez M. Petkovšek, Amianot 9969 - Tel.: 769-1791 - Loma Hermosa

Kadar se o računalnikih (komputerjih) govori, **inž. Janez Kocmur** vam poskrbi. Tel.: 651-7459 - Brandsen 2167 - San Justo.

SERVIS

Dolenc Lojze - popravila barvne TV, video-kaset, radio snemalcev, kaset in avdio - Cerviño 3942 - San Justo - Tel.: 651-2176.

ZOBOZDRAVNIKI

Viktor Leber - splošna odontologija, implanteseo-integrados; sredo in petek, od 14 do 18; Belgrano 3826 - 7. nadstr. „B“ - San Martin - Tel.: 755-1353.

TURIZEM

Potovanja, skupinske ekscurzije, letalske in pomorske vožnje poskrbi po ugodni ceni **Marjeta Senk** - Tel.: 762-2840.

Turizem Bled - Najugodnejše cene za polet z avionom in turizem po svetu - Tel. 628-9504

LEGAJO Nº 3545-82

Počitnice, izleti in potovanja v domovino informacije, hotelske namestitve, avtobusni prevozi, posredovanje vizumov in menjalnica. H. Yrigoyen 2742 - San Justo - Tel.: 441-1264/1265

LEGAJO Nº 3545-82

Posredovanje turističnih storitev letalske, ladijske in železniške vozovnice H. Yrigoyen 2742 - San Justo - Tel.: 441-1264/1265

ARHITEKTI

Arhitektka Ana Marija Sovič - Načrti in vodstvo novih zidanj, popravil, dekoracija in načrti za opremo - Rodríguez Peña 336, P. 6º ofic. 64. T. E. 45-2623 in 651-4206.

ADVOKATI

dr. Vital Ašič - odvetnik - ponedeljek, sredo, petek od 17 do 19 - Don Bosco 168 - San Isidro - Tel.: 743-5985.

dr. Franc Knavs - odvetnik - ponedeljek, torek, petek od 16 do 20 - Tucumán 1455 - 9. nadstr. „E“ - Capital - Tel.: 45-0320 in 46-7991

dr. Mariano Radonič, odvetnik, od ponedeljka do petka o 17 do 20 ure, Mar del Plata in okolica. Olavarría 2555, Mar del Plata (7600) Tel.: (023) 51-0180/0177

SANITARNE NAPRAVE

Sanitarne in plinske naprave - privatne - trgovske - industrijske - odobritev načrtov - **Andrej Marolt** - Avellaneda 216 - San Miguel - Tel.: 664-1656.

ZA DOM

Matija Debevec - soboslikar. Barvam stanovanja, pohištvo. Peguy 1035 - (1708) Morón.

REDECORA - celotna oprema stanovanj: blago za naslanjače, odeje, zavese, tapete, preproge - Bolívar 224 - Ramos Mejía - Tel.: 654-0352.

Alpe Hogar - **Stane Mehle** - vse za vaš dom - L. Vernet 4225 - (1826) Rem. de Escalada - Tel.: 248-4021.

Garden Pools - konstrukcije bazenov - filtri - avtomatično zalivanje - **Andrej Marolt** - Pte. Illia (Ruta 8) Nº 3113 - (1663) San Miguel - Tel.: 664-1656.

GOSPODARSTVO

Zavarovanja M. in H. Loboda - Sarmiento 385 - 1. nadstr., pis. 10 - Buenos Aires - od 11 do 18.30 - Tel.: 325-2127.

Kreditna Zadruga SLOGA - Bmé. Mitre 97 - (1704) Ramos Mejía - Tel.: 658-6574/654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

Mutual SLOGA - Bmé. Mitre 97 - (1704) Ramos Mejía - Tel.: 658-6574/654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

Sklep Srednješolskega tečaja „Ravn. Marko Bajuk“

bo v soboto, dne 16. novembra 1991 v Slovenski hiši

ob 16.30 razdelitev spričeval
ob 17.00 zahvalna sveta maša
ob 17.50 sestanek staršev IV. in V. letnika z ravnateljem
ob 18.00 sklepna prireditev

Starši in prijatelji, tečaja lepo vabljeni!

II. VESELICA MEDNARODNIH PLESOV

7. decembra 1991 Slovenska Pristava

24. PRIŠTAVSKI DAN	16. NOVEMBER	22. MLADINSKI DAN
	8.00 Pričetek tekmovanj 11.15 Dviganje zastav 11.30 Sv. maša 13.00 Kosilo in nadaljevanje tekmovanj 17.30 Pozdrav predsednika in zastopnika mladine. Slavnostni govor: ing. Jernej Dobovšek. L. Fodor: MATURA Komedijska v 3. dej. Razdelitev pokalov Prosta zabava	
	Na predvečer ob 20.30 MATURA	

Nova telefonska številka v Slovenski hiši

643-0241

OBVESTILA

SOBOTA, 9. novembra:

Visokošolski tečaj - ob 15.30 zaključek leta.

Naš dom - San Justo: Ob 20.30 Pevski koncert ob 20-letnici Mladinskega zbora. **Recital slovenske in mednarodne moderne glasbe;** nastopa Balažič Miha. V Slomškovem domu

NEDELJA, 10. novembra:

14. Pristavski dan z družbo z 22. Mladinskim dnevom s celodnevno prireditvijo.

PETEK, 15. novembra:

Družabno srečanje slovensko-latinskoameriške zbornice v Buenos Airesu

SOBOTA, 16. novembra:

Sklep Srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 16.30.

NEDELJA, 17. novembra:

Skupni Mladinski dan v Slovenskem domu v San Martinu.

NEDELJA, 1. decembra:

V Rožmanovem domu ob 11.30 sv. maša za vse žive in rajne dobrotnike Doma, nato skupno kosilo.

NEDELJA, 7. decembra:

II. veselica Mednarodnih plesov na Slovenski pristavi

SLOGA - PODRUŽNICA CASTELAR Slovenska Pristava - Monte 1851 - Uraduje od sredah od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (g. Nande Češarek).

SLOGA - PODRUŽNICA SAN JUSTO Naš dom (pisarna) - H. Yrigoyen 2756 - Tel.: 651-1760. Uraduje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 9.30 do 11.30 ure (gdč. Julka Moder).

SLOGA - PODRUŽNICA SAN MARTIN Slovenski dom - Córdoba 129 - Tel.: 755-1266 - Uraduje ob četrkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10. do 11. ure (g. Stanko Oberžan).

SLOGA - PODRUŽNICA SLOVENSKA VAS - Hladnikov dom - Msgr. J. Hladnik in Hernandarias - Uraduje ob sredah od 19. do 21. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 ure (ga. Marija Gorše).

Slovensko-latinskoameriška zbornica v Buenos Airesu

prireja za člane in prijatelje družabno srečanje z večerjo, v petek, 15. novembra 1991, ob 20. uri v Slomškovem domu.

Prijave do 11. novembra na tel. 658-6574 in 654-6438

SDO - SFZ - Slomškov dom

vabijo na

RECITAL

slovenske in mednarodne moderne glasbe

Nastopa: **BALAŽIČ MIHA**

9. novembra 1991 ob 22. Nato zabava z orkestrom

SDO

SFZ

39. skupni mladinski dan

17. novembra v San Martinu

- 8. uri: pričetek
- 11. uri: dviganje zastav in sv. maša
- 13. uri: kosilo
- 19. uri: kulturni program

Vsi lepo vabljeni!

VODORAVNO:

1. Na ta način. 5. Predlog za 2. sklon. 9. Zakritje sonca ali lune. 12. Prevara. 14. Letoviški kraj ob slovenski obali Jadrana. 16. Besedni izraz nezadovoljstva. 18. Poklic sv. Jožefa. 20. Pаметen. 21. Posoda za kuhanje. 22. Gnojni tvor. 24. Nerabljena. 26. Prostor pod hišo. 28. Igralna karta. 29. Skrbno, do podrobnosti. 31. Kazalni zaimек. 32. Slovensko narodno drevo. 34. Arabski plemenski poglavar. 35. Nedoločni števnik. 36. Slavnostna pesem (2. sklon množine). 38. Plazilka. 40. Zavoj. 41. Običaj. 43. Mrčes, zoprna zalega v hiši. 45. Prizorišče rimskih iger. 47. Začrtna, utrjena pot. 48. Položaj. 49. Hun.

NAVPIČNO:

1. Kazalni zaimек. 2. Če. 3. Martin-, junak v Cankarjevem delu. 4. Osebnі zaimек (3. sklon) 6. Svetnik, ki goduje 16. avgusta. 7. Pesnitev. 8. ker. 9. Duševna predstava nečesa. 10. Oksidirati. 11. Prislov. 13. Zevsova hči, rodila se je očetu iz glave. 15. Ne-

znatne debeline. 17. Izenačen. 19. Deležnik glagola „stati“. 21. Preplah. 23. Pronicati v podlago. 25. Osebnі zaimек (3. sklon) 27. Škodljiva padavina. 29. Duševna pripravljenost za nekaj. 30. Domača žival. 33. Zbadljiv, oster. 35. Zmes za polnjenje nekaterih jedi. 37. Enovalentni radikal alkilne skupine. 39. Zganja čarovništvo. 40. Medmet, ki ukazuje tišino. 41. Brez obleke. 42. Ime junakinje Tolstojevega romana Karenina. 44. Tonika v c-duru. 46. Ploskovna mera.

